

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การสะท้อนภาพของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม ในหนังสือพิมพ์ไทย” ใช้
แนวทางการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการศึกษาจากเอกสาร (Documentary
Research) ที่ใช้หนังสือพิมพ์เป็นแหล่งข้อมูลหลัก

ในบทนี้จะกล่าวถึงวิธีการดำเนินการวิจัยในขั้นตอนต่างๆ ตั้งแต่การกำหนดกลุ่มประชากร
การเลือกกลุ่มตัวอย่าง สร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลตลอดจนการวิเคราะห์
ข้อมูล ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมในหนังสือพิมพ์
รายวันภาษาไทย ในระดับชาติ ที่ออกตีพิมพ์เป็นรายวัน ทั่วประเทศ ในเล่มประกอบด้วย
ข้อเขียนต่างๆ ทั้งข่าว บทบรรณาธิการ บทความ รายงาน/สารคดี และคอลัมน์ประจำต่างๆ รวมทั้ง
ภาพข่าว ภาพประกอบเนื้อหา และภาพการ์ตูน โดยเนื้อหาจะไม่รวมส่วนที่เป็นโฆษณาและ
นวนิยาย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จาก
ประชากร คือเนื้อหาของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ทั้งหมดที่ออกวางจำหน่ายในประเทศไทย
โดยเจาะจงเลือกตามประเภทของหนังสือพิมพ์ ที่เป็นคุณลักษณะของหนังสือพิมพ์รายวัน
ภาษาไทยในประเทศไทย 2 ประเภท คือหนังสือพิมพ์รายวันประเภทประชาชนนิยม (Popular Newspaper)
และหนังสือพิมพ์รายวันประเภทคุณภาพ (Quality Newspaper)

สำหรับเหตุที่เลือกหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ประเภท ดังกล่าว เนื่องด้วยหนังสือพิมพ์ทั้ง 2
ประเภทนั้นเป็นหนังสือพิมพ์กระแสหลักในสังคมไทยที่มีมานานและออกวางจำหน่ายทั่วประเทศ

ประชาชนคุ้นเคยกันดี นอกจากนั้นยังมีเนื้อหาที่หลากหลาย นำเสนอข่าวทุกประเภท ไม่เฉพาะเจาะจงเหมือนหนังสือพิมพ์รายวันบางประเภท (เช่นหนังสือพิมพ์เศรษฐกิจ หนังสือพิมพ์กีฬา)

ได้จัดอันดับหนังสือพิมพ์ที่เจาะจงเลือกเป็นตัวแทนหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยในแต่ละประเภทดังต่อไปนี้

1. หนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยม (Popular Newspaper) เลือกหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ เนื่องด้วยหนังสือพิมพ์ทั้งสองฉบับเป็นหนังสือพิมพ์ที่มียอดจำหน่ายและได้รับความนิยมสูงสุดในอันดับหนึ่งและสองในหนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยมด้วยกัน นอกจากนี้ยังมีคุณลักษณะของความเป็นหนังสือพิมพ์แนวประชานิยมที่เด่นชัดมากที่สุดอีกด้วย
2. หนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพ (Quality Newspaper) เลือกหนังสือพิมพ์มติชนรายวันและหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ เนื่องด้วยเป็นหนังสือพิมพ์ที่มียอดจำหน่ายและได้รับความนิยมอย่างสูงในหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพด้วยกันนอกจากนั้นหนังสือพิมพ์ทั้งสองฉบับยังมีคุณลักษณะของความเป็นหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพที่เด่นชัดที่สุดในจำนวนหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพด้วยกัน

การที่หนังสือพิมพ์ทั้ง 4 จัดอันดับดังกล่าว ซึ่งสะท้อนคุณลักษณะของหนังสือพิมพ์ ทั้ง 2 ประเภทในประเทศไทยอย่างชัดเจน และกล่าวได้ว่าหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 จัดอันดับเป็นหนังสือพิมพ์กระแสหลักในสังคมไทย ที่ได้รับความนิยมไม่ว่าจะเป็นการจัดจำหน่ายที่ออกวางจำหน่ายทั่วประเทศ รวมทั้งมีการนำเสนอเนื้อหาข่าวสาร ที่หลากหลายครอบคลุมแทบทุกประเภทข่าว ดังนั้น การวิเคราะห์เนื้อหาการสะท้อนภาพของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม ในหนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน และหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ จึงน่าที่จะทำให้เห็นการสะท้อนภาพของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม ที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ไทยโดยภาพรวมได้อย่างชัดเจนนั่นเอง

สำหรับระยะเวลาที่ใช้ในการวิเคราะห์ “การสะท้อนภาพของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมในหนังสือพิมพ์ไทย” ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กล่าวคือจะเลือกวิเคราะห์เนื้อหาเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่ออกวางจำหน่ายทั่วประเทศไทย ในระหว่างวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2541 - 31 ธันวาคม พ.ศ. 2541

การที่เลือกวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวนั้น เนื่องด้วยใน 1 ปีนี้มีเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมทั้งในประเทศและต่างประเทศมากมาย หลากหลาย ดังนั้นจึงน่าที่

จะได้ตัวอย่างมากพอและสามารถวิเคราะห์การสะท้อนภาพของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมได้อย่างรอบคอบ นอกจากนี้ในระยะหลังนี้เทคโนโลยีการสื่อสารเจริญก้าวหน้าเป็นอย่างมาก ข่าวสารไหลเวียนระหว่างประเทศ สังคมต่างๆ อย่างทั่วถึง ในรูปแบบต่างๆ ซึ่งมีผลต่อหนังสือพิมพ์ที่จะสามารถนำเสนอ เหตุการณ์ เรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลกได้อย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้น รวมทั้งสามารถเสาะแสวงหาข่าวสารจากแหล่งข่าวสารต่างๆ ได้อย่างหลากหลายมากขึ้น ด้วยเหตุนี้การวิเคราะห์การสะท้อนภาพของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม ในหนังสือพิมพ์ไทย ในยุคของข้อมูลข่าวสารเช่นนี้ จึงน่าจะให้เห็นบทบาทของหนังสือพิมพ์ในการสะท้อนภาพได้ดียิ่งขึ้น

หลังจากที่ได้กลุ่มตัวอย่าง อันประกอบไปด้วย หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน และหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ ได้ช่วงเวลาที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ตั้งแต่ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2541 -31 ธันวาคม พ.ศ. 2541 แล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือการเลือกวันที่ใช้ในการวิเคราะห์ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะใช้การเลือกวัน แบบเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) โดยนำหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ชื่อฉบับที่ออกวางจำหน่ายในช่วงเวลาดังกล่าวมาคัดเลือกด้วยวิธีหมุนเวียนโดยการสลับวันในทุกสัปดาห์ของแต่ละเดือนของหนังสือพิมพ์ทั้ง 4 ชื่อฉบับ โดยเริ่มจาก สัปดาห์แรกของเดือน มกราคม พ.ศ. 2541 ให้นับเป็นสัปดาห์ที่ 1 ไปจนถึงสัปดาห์สุดท้ายของเดือนธันวาคมปี พ.ศ. 2541 โดยกำหนดให้วันพฤหัสบดีที่ 1 มกราคม เป็นสัปดาห์ที่ 1 วันศุกร์ของสัปดาห์ที่ 2 เป็นฉบับที่ 2 วันเสาร์สัปดาห์ที่ 3 เป็นฉบับที่ 3 เรื่อยไปจนถึงสัปดาห์สุดท้ายของปี เพื่อให้ได้หนังสือพิมพ์รายวันที่สลับกันไปไม่อยู่ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งของเดือน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง ก แสดงการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการแบบหมุนเวียน ได้หนังสือพิมพ์รายวัน
ชื่อฉบับละ 52 ฉบับ รวมทั้งสิ้น 208 ฉบับ ตามวัน เดือน ปี ดังต่อไปนี้

วัน เดือน	อาทิตย์	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์	เสาร์
มกราคม	25				1	9	17
กุมภาพันธ์		2	10	18	19	27	
มีนาคม	15	23	31				7
เมษายน				8	9	17	25
พฤษภาคม	3	11	19	27	28		
มิถุนายน	21	29				5	13
กรกฎาคม			7	15	16	24	
สิงหาคม	9	17	25				1
กันยายน	27			2	10	11	19
ตุลาคม		5	13	21	22	30	
พฤศจิกายน	15	23					7
ธันวาคม			1	9	17	18	26

หมายเหตุ : ตัวเลขในตาราง คือวันที่ของหนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 4 ชื่อฉบับในแต่ละเดือนที่ถูกเลือกไปเป็น
ตัวอย่างในการศึกษา

หลังจากที่ได้วันที่จะวิเคราะห์เนื้อหาแล้ว จึงกำหนดเนื้อหาในการวิเคราะห์ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการสะท้อนภาพของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม ในหนังสือพิมพ์ไทย ดังนั้นเนื้อหาที่วิเคราะห์ก็คือเรื่องราว เหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นและเกี่ยวข้องกับกิจการ ความเคลื่อนไหวของชาวมุสลิมในแง่มุมต่างๆ ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งเหตุการณ์ที่มีบุคคลที่เป็นมุสลิมเข้าไปเกี่ยวข้อง ถูกกล่าวถึง (about) หรือถูกพูดถึง (mention) และเหตุการณ์นั้นจะมีส่วนก่อให้เกิดผลกระทบไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่งต่อชาวมุสลิม ไม่ว่าจะในทางตรงหรือทางอ้อม รวมทั้งเหตุการณ์นั้นมีส่วนต่อการรับรู้ในภาพลักษณ์ชาวมุสลิม ของผู้อ่านด้วย

โดยในการวิจัยครั้งนี้จะเลือกวิเคราะห์เนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมดังกล่าว ที่ถูกนำเสนอทั้งในส่วนที่เป็นข้อเขียน ได้แก่ ข่าว บทบรรณาธิการ บทความ รายงาน/สารคดี คอลัมน์ประจำต่างๆ รวมทั้งส่วนที่เป็นภาพ เช่นภาพข่าว ภาพประกอบเนื้อหาและภาพการ์ตูน โดยจะไม่รวมส่วนที่เป็นโฆษณาและนวนิยาย

วิธีการวิเคราะห์

ในการวิเคราะห์การสะท้อนภาพของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม ในหนังสือพิมพ์ไทย ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยคือการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อตอบคำถามต่อประเด็นคำถามการวิจัยดังต่อไปนี้

1. หนังสือพิมพ์ไทยมีลักษณะการนำเสนอเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมอย่างไร
2. หนังสือพิมพ์ไทยมีการใช้แหล่งข้อมูลอ้างอิงอย่างไร ในการนำเสนอเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม
3. หนังสือพิมพ์ไทย มีความโน้มเอียงในการนำเสนอเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมไปในทิศทางใด
4. หนังสือพิมพ์ไทยมีการนำเสนอภาพลักษณ์ของชาวมุสลิมออกมาอย่างไร

ดังนั้นเพื่อตอบคำถามต่อประเด็นปัญหาดังกล่าว จึงได้สร้างเครื่องมือการวิจัย โดยสร้างตารางลงรหัส (Coding Sheet) เพื่อใช้บันทึกข้อมูล เนื้อหาที่สะท้อนภาพของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม ทั้งนี้โดยได้จำแนกประเภทเนื้อหาสำหรับการวิเคราะห์ตามลักษณะดังต่อไปนี้

1. จำแนกตามรูปแบบการนำเสนอ เพื่อพิจารณาว่าหนังสือพิมพ์ไทยนำเสนอเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมในรูปแบบใด โดยเกณฑ์ในการศึกษาจำแนกได้ดังนี้

1.1) ข่าว หมายถึง รายงานข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งผู้คนให้ความสนใจ ขณะใดขณะหนึ่ง ที่มีความสำคัญต่อผู้อ่าน และผู้สนใจเป็นจำนวนมาก

1.2) บทบรรณาธิการ หมายถึง ข้อเขียนเชิงร้อยแก้ว หรือคอลัมน์ประเภทหนึ่งที่ปรากฏอยู่ในหน้าบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ ทำหน้าที่ในการให้ข้อคิดเห็นและเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม บทบรรณาธิการแสดงออกซึ่งความคิดที่เป็นจุดยืน และนโยบายของหนังสือพิมพ์ต่อข่าวหรือเหตุการณ์ปัจจุบัน

1.3) บทความ หมายถึง ความเรียง ที่เสนอเรื่องราวที่เป็นจริง มีการใช้ภาษาลีลาการเขียนที่มีแบบแผน มุ่งเสนอความคิดเห็น แต่เป็นความคิดเห็นที่ประกอบขึ้นมาจากข้อเท็จจริงที่มีสาระ ให้ความรู้ ข้อคิด และประเด็นปัญหาบางแง่มุมแก่ผู้อ่าน มีการระบุชื่อผู้เขียนด้วยทุกครั้ง

1.4) รายงาน/สารคดี หมายถึง งานเขียนประเภทร้อยแก้ว ที่มีความเด่นในเนื้อเรื่อง และจุดเด่นของตัวเรื่อง เขียนขึ้นเพื่อเร้าอารมณ์ความรู้สึก โดยไม่สลับซับซ้อน ไม่จริงจังจนน่าเบื่อ มีความคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการ มีสาระ มีความบันเทิงและมีคุณค่าที่ไม่เสื่อมลงไปตามกาลเวลา

1.5) คอลัมน์ประจำ หมายถึง บทความ ข้อคิดเห็นที่ปรากฏเป็นประจำในหนังสือพิมพ์ โดยมีผู้เขียนประจำเพียงคนเดียวหรือกลุ่มเดียว และมีชื่อคอลัมน์กำหนดแน่นอน

1.6) ภาพการ์ตูน หมายถึง ภาพที่เป็นรูปการ์ตูน อาจเป็นการ์ตูนล้อการเมือง การ์ตูนตลก เป็นต้น

1.7) ภาพข่าว/ภาพประกอบเนื้อหา หมายถึง เรื่องราวเหตุการณ์ที่ปรากฏเป็นภาพข่าว มีคำบรรยายได้ภาพเพื่อประกอบข่าว หรือภาพประกอบเนื้อหาเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม เช่น ภาพประกอบบทความ เป็นต้น

2. จำแนกตามการวางตำแหน่งหน้าในการนำเสนอ เพื่อพิจารณาว่าเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม ถูกนำเสนออยู่ในตำแหน่งหน้าใดของหนังสือพิมพ์ไทย โดยแบ่งได้ดังต่อไปนี้

2.1) หน้าหนึ่ง

2.2) หน้าต่างประเทศ

2.3) หน้าบทบรรณาธิการและข่าวการเมือง

2.4) หน้าเศรษฐกิจ

2.5) หน้าสังคม-บุคคล-สตรี

2.6) หน้าการศึกษา-ศาสนา-วิทยาศาสตร์

2.7) หน้าศิลปะ-วัฒนธรรม-บันเทิง-กีฬา

- 2.8) หน้าทบท.-ภูมิภาค-ถึงแวดล้อม
- 2.9) หน้าอาชญากรรมและตำรวจ
- 2.10) หน้าบทความ การ์ตูน
- 2.11) หน้าข่าวต่อ

3. จำแนกตามการให้ความสำคัญในการนำเสนอข่าว โดยวิเคราะห์จากการนำเสนอเนื้อหา ในรูปแบบของข่าวว่ามี การให้ความสำคัญในการนำเสนอหัวข้ออย่างไร โดยแบ่งเป็น

- 3.1) หัวข่าวนำหน้าหนึ่ง
- 3.2) หัวข่าวรองหน้าหนึ่ง
- 3.3) หัวข่าวธรรมดาหน้าหนึ่ง
- 3.4) หัวข่าวนำหน้าใน
- 3.5) หัวข่าวรองหน้าใน
- 3.6) หัวข่าวธรรมดาหน้าใน

4. จำแนกตามประเภทเนื้อหาของเหตุการณ์ เพื่อพิจารณาว่าเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ไทยนั้น เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับเหตุการณ์ในด้านใด โดยในหนึ่งชิ้นงานจะพิจารณาประเภทเนื้อหาที่นำเสนอเป็นเนื้อหาหลักของชิ้นงานเพียง 1 ประเภทเนื้อหาต่อหนึ่งชิ้นงานเท่านั้น โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้จำแนกประเภทเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมเป็น 11 ประเภทเหตุการณ์ดังนี้

4.1) การเมืองในประเทศ หมายถึง เหตุการณ์ที่เกี่ยวกับการเมืองในประเทศ ทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน การทำงานของรัฐบาล องค์การของรัฐ พรรคการเมืองและนักการเมืองทุกระดับ ความขัดแย้งทางการเมือง การขัดผลประโยชน์ การทุจริตทางการเมือง

4.2) การเมืองระหว่างประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ กิจกรรมทางการทูต และความช่วยเหลือระหว่างประเทศ หมายถึง เนื้อหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ กิจกรรมทางการทูต เช่น การแต่งตั้งหรือถอดถอนทูต การส่ง หนังสือฝ่ายทูต การช่วยเหลือทูตต่างประเทศ ให้เข้ามาหลบภัยในสถานทูต ฯลฯ การไปเยือนมิตรประเทศของผู้นำประเทศและทูตหรือ ตัวแทนของประเทศ การเจรจาระหว่างประเทศในระดับผู้นำหรือตัวแทนของประเทศ การวิพากษ์วิจารณ์หรือการแสดงความคิดเห็นต่อการกระทำของประเทศอื่นๆ การจัดประชุมสัมมนา ระหว่างประเทศ เช่น การประชุม Asem รวมทั้งเนื้อหาเกี่ยวกับการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ กำลังทหารและอาวุธ การให้คำปรึกษาอบรม ตลอดจนการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม

4.3) สงคราม การทหารและการป้องกันประเทศ และการเจรจาเพื่อสันติภาพ หมายถึง เนื้อหาเกี่ยวกับ สงคราม สภาพความขัดแย้งในกองทัพ การจัดขบวน หรือแบ่งแฉกทหารเพื่อข่มขู่ คุกคาม การเจรจาทางการทหาร การซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์ เช่น ความเชื่อมสอดคล้องแนวทางการทหาร การทดลองอาวุธ การซ้อมรบ การพัฒนาขีดความสามารถทางการทหาร ข่าวดุเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับการทหาร หรือแผนยานุภาพของกองทัพ ตลอดจนความเคลื่อนไหวเพื่อสันติภาพ

4.4) เศรษฐกิจ หมายถึง เนื้อหาเกี่ยวกับการเจรจาและข้อตกลงทางการค้าทั้งในระดับทวีปภาคีและพหุภาคี การเจรจาทางภาษีการค้าระหว่างประเทศ ปริมาณสินค้านำเข้าและส่งออก ความสมดุลทางการค้าการลงทุน ราคาสินค้า ค่าครองชีพ ภาวะเศรษฐกิจ เช่น เงินเฟ้อ เงินฝืด ผลผลิตรวมในโครงการอุตสาหกรรมต่างๆ โรงงาน เขื่อน ท่าเรือ สนามบิน ผลผลิตทางการเกษตร การเพาะปลูก แรงงาน รายงานข่าวสภาวะเศรษฐกิจของกิจการของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ ตลอดจนปัญหาเศรษฐกิจและแนวทางในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ

4.5) ปัญหาสังคม ความไม่สงบในสังคม อาชญากรรมและวินาศกรรม หมายถึง เนื้อหาเกี่ยวกับการเสพยาเสพติด การจราจร จำนวนประชากรมากหรือน้อยเกินไป โสเภณี และโสเภณีเด็ก การใช้แรงงานเด็ก การทารุณกรรม การว่างงาน การอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้และปัญหาด้านการศึกษา รวมทั้งเนื้อหาที่เกี่ยวกับการประท้วง หรือจับกลุ่มเรียกร้องหรือต่อต้านเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การจลาจล การก่อการร้ายทั้งจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลจากภายในประเทศและภายนอกประเทศ การขู่เพื่อให้เกิดความไม่สงบในสังคม รวมทั้งเนื้อหาเกี่ยวกับอาชญากรรมทั่วไป และอาชญากรรมที่เป็นปริศนาที่มีเงื่อนงำ อาชญากรรมทางการเมือง วินาศกรรม การลักพาตัว ถักขโมย การทำร้ายร่างกาย การขู่ทำร้ายร่างกายหรือขู่เอาชีวิตหรือกรรโชกทรัพย์ การฆ่าตัวตาย การลักลอบนำเข้าหรือออกประเทศโดยผิดกฎหมาย ตลอดจนการศาล คำตัดสิน บทลงโทษ ข้อบังคับตามกฎหมาย การฟ้องร้องเรียกค่าเสียหาย

4.6) อุบัติเหตุ ภัยพิบัติ สิ่งแวดล้อมและมลภาวะ หมายถึง เนื้อหาเกี่ยวกับอุบัติเหตุ และภัยพิบัติทั้งจากการกระทำของมนุษย์และธรรมชาติ ที่ก่อให้เกิดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน หรือได้รับบาดเจ็บ เช่น เหตุการณ์เครื่องบินตก น้ำท่วม พายุ แผ่นดินไหว ความแห้งแล้ง ภูเขาไฟระเบิด รวมทั้งเนื้อหาที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ เช่น น้ำ ป่าไม้ สัตว์ การกักขัง ทรมาน ฆ่าสัตว์ป่า ใช้แรงงานสัตว์ การบริโภคน้ำมัน การทิ้งกากสารพิษ และกากสารเคมี เรื่องราวเกี่ยวกับฝนกรด ชั้นบรรยากาศของโลกและอื่นๆ

4.7) ศิลปะ วัฒนธรรม บันเทิง การท่องเที่ยว หมายถึง เนื้อหาเกี่ยวกับวงการศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี วรรณกรรม ภาษา และบันเทิงทุกประเภทเช่นภาพยนตร์ ดนตรี การละคร หนังสือ การเดินทาง การเล่นเกม การสังสรรค์ การเฉลิมฉลอง

4.8) ศาสนา หมายถึง เนื้อหาเกี่ยวกับสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ หลักศาสนา ข่าวกเกี่ยวกับประมุขของศาสนาและผู้นำทางศาสนา ความขัดแย้งในเรื่องศาสนา ความขัดแย้งระหว่างศาสนา เป็นต้น

4.9) การศึกษา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการแพทย์ หมายถึง เนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษา ความรู้หรือผลิตผลใหม่ๆ การค้นพบหรือประดิษฐ์ใหม่ ๆ การสื่อสารโทรคมนาคม การควบคุมการใช้เทคโนโลยีต่างๆ เช่น การควบคุมการใช้อินเทอร์เน็ต ข่าวกเกี่ยวกับสุขภาพของประชาชน และโรคต่างๆ รวมทั้งมาตรการที่เกี่ยวข้องกับโรคนั้นๆ เช่น โรคไวรัส การค้นคว้าการรักษาโรค

4.10) กีฬา หมายถึง เนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการแข่งขัน และกิจกรรมทางการกีฬา การได้หรือสูญเสียตำแหน่งผู้ชนะ ข่าวกบุคคลในวงการกีฬา แต่ไม่รวมถึงผลการแข่งกีฬาประเภทต่างๆ ที่แสดงคะแนนหรือผลแพ้ชนะในการแข่งขันในแต่ละครั้ง

5. จำแนกตามประเภทเนื้อหาในเชิงบวก-ลบ เพื่อพิจารณาว่าเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชาวมุสลิมที่ถูกนำเสนอในหนังสือพิมพ์ไทยเป็นเนื้อหาในเชิงบวก หรือเชิงลบ

5.1) เนื้อหาในเชิงบวก ได้แก่เนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชาวมุสลิมที่เป็นไปในเชิงสร้างสรรค์ เช่นการพัฒนา ความก้าวหน้า ความสำเร็จ ความร่วมมือ ฯลฯ ที่เกิดขึ้นกับบุคคล ชุมชน สังคม หรือประเทศมุสลิม สะท้อนถึงดีงาม สร้างสรรค์ในโลกมุสลิม

5.2) เนื้อหาเชิงลบ ได้แก่เนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชาวมุสลิมที่เป็นไปในด้านร้าย เช่น สงคราม ความขัดแย้ง หายนะ ภัยพิบัติ ตลอดจนปัญหาในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับบุคคล ชุมชน สังคม ประเทศมุสลิม ซึ่งสะท้อนถึงเลวร้ายหรือปัญหาในโลกมุสลิมออกมา

6. จำแนกการนำเสนอตามองค์ประกอบคุณค่าข่าว เพื่อพิจารณาว่าหนังสือพิมพ์ไทยในฐานะนายประมุขข่าวสาร มีการคัดเลือกนำเสนอเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชาวมุสลิม โดยเน้นองค์ประกอบคุณค่าข่าวในด้านใด โดยในการศึกษาครั้งนี้ได้จำแนกองค์ประกอบคุณค่าข่าวดังนี้

- 6.1) ความเด่น
- 6.2) ความขัดแย้ง
- 6.3) ความถกถก ถกข้อ ข้ออ่อน
- 6.4) ไร่อารมณแะควมรู้ตึก
- 6.5) สำคัญแะผลกระทบ
- 6.6) โกถัชค
- 6.7) ก้าวหน้า

6.8) หายนะ

6.9) แปลก ใหม่

ทั้งนี้โดยจะพิจารณาเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมในแต่ละชิ้นงานนั้นว่ามีองค์ประกอบคุณค่าข่าวในด้านใด อย่างชัดเจนที่สุดในชิ้นงานนั้นเพียง 1 องค์ประกอบคุณค่าข่าวต่อหนึ่งชิ้นงานเท่านั้น

7. จำแนกตามสถานที่เกิดเหตุการณ์ ในเนื้อหา เพื่อพิจารณาว่าเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม เกิดขึ้นในภูมิภาคใด โดยในการศึกษารัชนี ได้จำแนกสถานที่เกิดเหตุการณ์เป็นภูมิภาคต่างๆ ดังนี้

สถานที่เกิดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย แบ่งเป็น

7.1) กรุงเทพฯ และภาคกลาง

7.2) ภาคใต้

7.3) ภาคตะวันตก-ภาคตะวันออก-อีสาน

7.4) ภาคเหนือ

สถานที่เกิดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ แบ่งเป็น

7.5) เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

7.6) ตะวันออกกลาง

7.7) เอเชียกลางและเอเชียใต้

7.8) แอฟริกา

7.9) ยุโรป

7.10) อเมริกาเหนือ/ใต้

7.11) เอเชียตะวันออก

7.12) ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์

8. จำแนกตามการนำเสนอแหล่งข้อมูลอ้างอิง เพื่อศึกษาว่าหนังสือพิมพ์ไทยมีการอ้างอิงแหล่งข้อมูลอย่างไรในการนำเสนอเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม โดยแหล่งข้อมูลอ้างอิงแบ่งเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

8.1) อ้างอิงบุคคลที่เป็นชาวมุสลิม

8.2) อ้างอิงบุคคล ที่ไม่ใช่ชาวมุสลิม

8.3) อ้างอิงบุคคลผู้เชี่ยวชาญ

8.4) อ้างอิงสื่อสารมวลชนของมุสลิม (สิ่งพิมพ์, วิทยุ-โทรทัศน์, สำนักข่าว)

8.5) อ้างอิงสื่อสารมวลชนที่ไม่ใช่ของมุสลิม (สิ่งพิมพ์, วิทยุ-โทรทัศน์, สำนักข่าว)

8.6) ความเห็นนักข่าว คอลัมน์นิสต์ (ไม่มีการอ้างอิงแหล่งข้อมูลใดๆ เลย)

9. จำแนกคามทิศทางของเหตุการณ์ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือเนื้อหาในทิศทางบวก เป็นกลาง และทิศทางลบ

9.1) ทิศทางบวก ได้แก่เนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม ที่นำเสนอในทิศทางบวกหรือเป็นไปในทางที่ดีต่อชาวมุสลิมในเหตุการณ์ เช่น เห็นด้วย สนับสนุน เข้าข้าง เป็นพวก ฟ้อง ฯลฯ หรือให้ภาพของชาวมุสลิมในเหตุการณ์ออกมาที่ทำให้รู้สึกดี เป็นไปในด้านบวกกับชาวมุสลิมในเหตุการณ์

9.2) เป็นกลาง ได้แก่เนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมที่นำเสนอ โดยไม่ทำให้รู้สึกไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งไม่ว่าบวก หรือลบ ต่อชาวมุสลิมในเหตุการณ์นั้นๆ แต่เป็นเพียงการนำเสนอข้อมูลข่าวสารทั่วไป

9.3) ทิศทางลบ ได้แก่เนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมที่นำเสนอไปในทิศทางลบหรือเป็นไปในด้านร้ายต่อชาวมุสลิมในเหตุการณ์ เช่น ไม่สนับสนุน ไม่เห็นด้วย ติดง กล่าวโทษ ฯลฯ ตลอดจนการให้ภาพของชาวมุสลิมในเหตุการณ์ออกมาในด้านลบต่างๆ เช่น ตัวก่อปัญหา ก่อวิกฤติ ตัวร้าย ในเหตุการณ์ที่นำเสนอ เป็นต้น

และในการพิจารณาว่าเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมในแต่ละชิ้นงานจะเป็นไปในทิศทางใดนั้น พิจารณาจากหัวข้อ หัวเรื่อง (กรณีเนื้อหาในรูปแบบอื่นๆ ที่ไม่ใช่ข่าว) รวมทั้งเนื้อหาที่นำเสนอตลอดทั้งชิ้นงานนั้นว่าเป็นไปในทิศทางใด ทั้งนี้การดูทิศทางการนำเสนอเพื่อนำไปตอบคำถามการวิจัยว่าหนังสือพิมพ์ไทยมีความโน้มเอียงในการนำเสนอเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมทั้งหมดไปในทิศทางใดมากกว่ากันระหว่างทิศทางบวก กลาง หรือทิศทางลบ นั่นเอง

10. จำแนกคามภาพลักษณ์ของชาวมุสลิม เพื่อศึกษาหาภาพลักษณ์ของชาวมุสลิมที่สะท้อนออกมาทางหนังสือพิมพ์ไทย ว่ามีภาพลักษณ์อะไรบ้าง ภาพลักษณ์อะไรที่ถูกนำเสนอมา นำเสนอน้อย โดยในการศึกษาอาศัยการวิเคราะห์หาคำ กลุ่มคำ ข้อความในเนื้อหาที่สะท้อนบทบาทที่แสดงของชาวมุสลิมในเหตุการณ์ต่างๆ ทั้งนี้หลังจากได้ภาพลักษณ์ในด้านต่างๆ แล้ว จึงนำมาแจกแจงเพื่อแบ่งกลุ่มเป็นภาพลักษณ์ในเชิงบวก กับภาพลักษณ์ในเชิงลบดังนี้

10.1) ภาพลักษณ์ในเชิงบวก หมายถึง ภาพลักษณ์ที่นำเสนอซึ่งสะท้อนให้เห็นคุณลักษณะที่ดีของชาวมุสลิมในเหตุการณ์ ทำให้เกิดความรู้สึกในทางบวกต่อชาวมุสลิม เช่น เป็นมิตร ช่วยเหลือ ศรัทธา ยึดมั่น เป็นต้น

10.2) ภาพลักษณ์ในเชิงลบ หมายถึง ภาพลักษณ์ที่นำเสนอ ซึ่งสะท้อนให้เห็นคุณลักษณะด้านเลวร้ายของชาวมุสลิม เช่น กระหายสงคราม เข้มโหด เห็นแก่ตัว ตัวยิวหา ถ้าหถึง ไร้เหตุผล คดถึงศาสนา เป็นต้น

หน่วยในการวิเคราะห์

หน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ในการวิจัยครั้งนี้ใช้หน่วยในการวิเคราะห์คือ

1. เนื้อหาหลัก (Themes) เป็นหน่วยที่ใช้สำหรับวิเคราะห์หาประเภทเนื้อหาของเหตุการณ์, ประเภทเนื้อหาในเชิงบวก-ลบ, องค์ประกอบคุณค่าข่าว, สถานที่เกิดเหตุการณ์, แหล่งข้อมูลอ้างอิง, ทิศทางของเหตุการณ์ (บวก-กลาง-ลบ) และภาพลักษณ์ในเชิงบวก-ลบ
2. รายเรื่อง (Items) เป็นหน่วยที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์หารูปแบบการนำเสนอ, ตำแหน่งหน้าในการนำเสนอ และการให้ความสำคัญในการนำเสนอข่าว
3. กลุ่มคำ (Word) เป็นหน่วยสำหรับการวิเคราะห์หาภาพลักษณ์ของชาวมุสลิมในด้านต่างๆ

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิเคราะห์เนื้อหาการทดสอบเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการสุ่มตัวอย่างเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม ในหนังสือพิมพ์ไทย ที่ศึกษามาเป็นจำนวน 40 ชิ้น แล้วผู้วิจัยหาผู้วิเคราะห์ร่วมจำนวน n โดยในที่นี้ $n = 3$ คน ซึ่งเป็นนิสิตปริญญาโท ภาควารสารสนเทศ มาร่วมลงรหัสจากหนังสือพิมพ์ที่สุ่มตัวอย่าง แล้วจึงทำการวิเคราะห์เพื่อจำแนกเนื้อหาตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ จากนั้นจึงนำมาคำนวณตามหลักการของ Holsti (Roger : 1887) ดังนี้

สูตรหาความเชื่อมั่น

$$R = \frac{N(C1, 2, 3, \dots, n)}{(C1+C2+C3+\dots+Cn)}$$

เมื่อ R คือ ค่าความน่าเชื่อถือ

N คือ จำนวนผู้ลงรหัส

C1, C2, C3 คือ จำนวนครั้งที่ผู้ลงรหัสลงความเห็นเหมือนกัน

$C_1+C_2+C_3+\dots+C_n$ คือ จำนวนครั้งรวมกันทั้งหมดของผู้ทรงรหัสที่ทำการศึกษา

ค่าที่ได้จากการพิจารณาไม่ควรต่ำกว่า 0.75 จึงจะถือได้ว่ามีความเชื่อมั่น

การกำหนดค่าความเชื่อมั่นเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม ในหนังสือพิมพ์ไทย จำนวน 40 ชิ้น ค่าที่ศึกษาเป็นดังนี้

$$3(C_{1,2,3}) = 3(32)$$

$$C_1+C_2+C_3 = 40+40+40$$

แทนค่าสูตร

$$\begin{aligned} R &= \frac{96}{120} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ในการวิเคราะห์เนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80 ถือว่ามีความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ของ Holsti

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ หนังสือพิมพ์มติชนรายวันและหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ โดยศึกษาในช่วงระหว่างวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2541 - 31 ธันวาคม พ.ศ. 2541 ซึ่งรวบรวมจากหอสมุดแห่งชาติ ท่าวาสุกรี กรุงเทพฯ เป็นหลัก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวิเคราะห์ทางสถิติ

ในการศึกษาครั้งนี้จะใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) หาค่าสถิติร้อยละ เพื่ออธิบายลักษณะการสะท้อนภาพของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม ของหนังสือพิมพ์ไทย ในประเด็นต่างๆ คือ

- ปริมาณการนำเสนอ
- รูปแบบการนำเสนอ
- ตำแหน่งหน้าในการนำเสนอ
- การให้ความสำคัญในการนำเสนอข่าว
- ประเภทเนื้อหาของเหตุการณ์
- ประเภทเนื้อหาในเชิงบวก-ลบ
- การนำเสนอตามองค์ประกอบคุณค่าข่าว
- สถานที่เกิดเหตุการณ์ในเนื้อหา
- แหล่งข้อมูลอ้างอิง
- ทิศทางของเหตุการณ์ (บวก-กลาง-ลบ)
- ภาพลักษณ์ของชาวมุสลิม (บวก-ลบ)

ทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยการทดสอบความแตกต่างด้วยค่าไคสแควร์ χ^2

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย